

Låt framtida energibesparingar finansiera dagens investeringar

Idag tvingas många fastighetsägare avstå från energieffektiviseringar och moderniseringar pga resursbrist och begränsade budgetar, med ökat underhållsbehov och högre driftkostnader som följd.

Hur kan denna trend brytas?

Finns lösningar dolda i fastighetsbestånden?

Samverkan med energitjänsteföretag kan frigöra värdet av framtida besparingar och omvandla dem till nya investeringsmöjligheter i garanterad energieffektivisering och modernisering.

Det är möjligt!

Forum för
ENERGITJÄNSTER

VERSION 2
2006-06-22

Vad är Forum för Energitjänster?

Forum för Energitjänster är ett samverkansprojekt mellan Energimyndigheten, Energikontor Sydost samt ett flertal offentliga och privata aktörer inom fastighetssektorn. Målet är att accelerera Sveriges energieffektivisering genom att sprida kunskap och aktivt understödja ett säkert införande av olika typer av Energitjänster i Sverige.

Vad är Energitjänster?

Energitjänster är samlingsnamnet för nya och utvecklade samverkansmodeller för genomförande av besparingsfinansierad energieffektivisering och modernisering av byggnader.

Modellerna baseras på att ett energitjänsteföretag analyserar byggnadernas tekniska och driftmässiga status avseende åtgärdsbehov och besparingsmöjligheter. Resultaten sammanställs till ett garanterat lönsamt effektiviserings- och moderniseringsprojekt.

Det centrala i samverkansmodellen är att personalresurser och nytt investeringsutrymme kan frigöras utan ökade kostnader för fastighetsägaren, eftersom projektgenomförandet finansieras av de garanterade besparingarna.

Vad är ett energitjänsteföretag?

Energitjänsteföretag är ett vitt begrepp som i dagsläget tolkas något olika. För att skapa tydlighet, reo visas nedan hur vi definierar ett energitjänsteföretag.

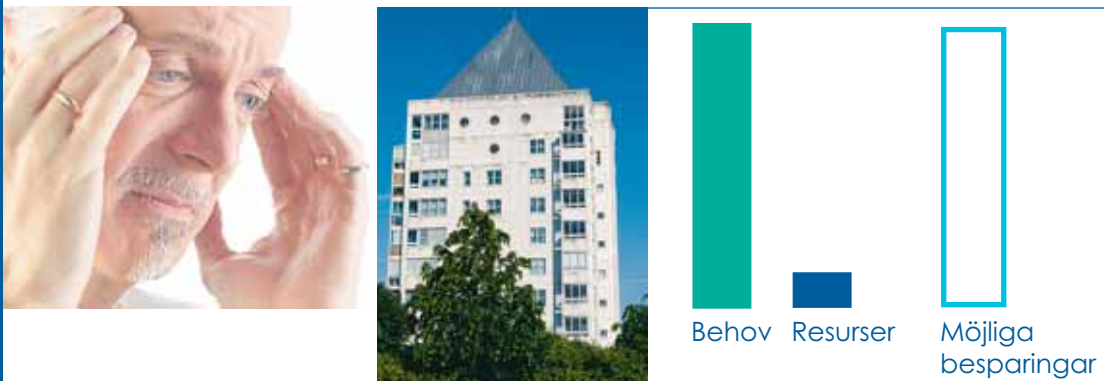
- Ett företag med hög kompetens att analysera samt praktiskt genomföra och följa upp större projekt för energieffektivisering och driftkostnadsreduktioner i fastighetsbestånd.
- Ett företag som erbjuder kompletta projektgenomföranden inklusive kompetensutveckling och praktiskt driftstöd, samt vid behov även kan tillhandahålla finansiering.
- Ett företag som kan erbjuda olika avtalsmodeller för garanterade energieffektiviseringar och driftkostnadsreduktioner.
- Ett företag som inte kräver att få leverera energi för att erbjuda tjänsterna, även om energileveranser givetvis kan vara en del av ett energitjänsteprojekt.

På EU-nivå ses effektivare energianvändning och främjande av Energitjänster som viktiga verktyg för att nå medlemsländernas energi- och miljömål. Kommissionen har därför lanserat ett direktivförslag om nationella effektiviseringsmål och Energitjänster, vilket förväntas antas av parlamentet vintern 2005, och vara i kraft 2006 - 2012.

Energitjänster skapar möjligheter!

Stora behov och små resurser:

Många fastighetsägare upplever idag en situation med stigande energikostnader och ett ökat behov av underhåll och reinvesteringar, samtidigt som personalresurserna och investeringsmöjligheterna ofta är begränsade.

Situationen i ett typiskt svenskt fastighetsbestånd kännetecknas ofta av:

- Betydande besparings- och effektiviseringspotentialer avseende energianvändning och drift
- Många olika initiativ, men svårigheter att kunna lägga tillräckligt med tid, kraft och investeringsmedel för att åstadkomma en genomgripande och långsiktigt hållbar energi- och drifteffektivisering
- Ett betydande och ofta eftersatt behov av underhåll och reinvesteringar, vilket ytterligare ökar energi- och driftkostnaderna
- Ett ökat behov av utbildning, kompetensutveckling och målstyrning av drift- och energiarbetet

Utnyttja framtida besparingar redan idag:

Genom samverkan med energitjänsteföretag kan ett fastighetsbestånds framtida besparingar frigöras och garanteras, och summan av ett antal års besparingar användas för finansiering av effektiviserings- och moderniseringsprojekt. Antalet framtida besparingsår som används varierar beroende på om fastighetsägaren prioriterar kort avtalstid eller hög investeringsnivå.

Genom Energitjänster kan en fastighetsägare erhålla:

- Betydande och garanterade energibesparingar samt kostnadseffektivare driftarbete
- Genomförandekraft samt den kompetens, erfarenhet och resurser som krävs för att åstadkomma och bibehålla en storskalig energi- och drifteffektivisering
- Frigjorda resurser för arbete med eftersatt underhåll och vissa reinvesteringar, vilket ökar fastigheternas attraktivitet samt minskar energi- och driftkostnaderna ytterligare
- En kraftfull partner för utveckling av intern, extern eller övertagen driftorganisation kompletterat med en målstyrningsstrategi för strategiskt och praktiskt drift- och energiarbete

Hur nyttjar vi möjligheterna?

Stöd till fastighetsägarna

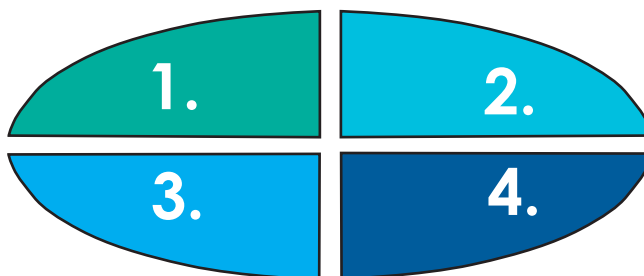
Med denna informationsbroschyr inleder Forum för Energitjänster ett succesivt stöd till fastighetsägare och branschaktörer inom fyra prioriterade huvudområden.

1. Kvalitativ och kundorienterad information

- Tydlig och leverantörsoberoende information och vägledning kring Energitjänster
- Kundorienterade referensbeskrivningar
- Webbplats och publikt informationsmaterial

2. Stöd till egen kunskapsupbyggnad

- Informationsmaterial om Energitjänster samt regelverk för upphandling och genomförande
- Företagsspecifik information och utbildning
- Praktiskt och konkurrensneutralt stöd vid utveckling av egna energitjänsteprojekt

3. Kvalitetssäkring av affärsmodell

- Klargörande av projektens ansvars-fördelning, finansieringsmodeller och besparingsgarantier
- Processtöd och vägledning för ett säkert projektgenomförande
- Uppföljning och utvärdering av ett antal genomförda energitjänsteprojekt

4. Flexibilitet och samverkansmöjligheter

- Förtydliga energitjänsternas flexibilitet rörande förändringar och försäljningar i bestånden
- Förtydliga energitjänsternas möjlighet att delfinansiera och samverka med andra moderniserings- och underhållsprojekt
- Förtydliga energitjänsternas samverkans-möjligheter med EU-direktiv och statliga stöd

Möjligheter för fastighetsägarna:

En stor vinst med energitjänsteprojekt är omfokuseringen från enskilda byggnader och tekniklösningar, till större moderniserings- och underhållsprojekt. Projekten ger fastighetsägaren möjlighet att arbeta mer strategiskt och flexibelt, eftersom delar av besparingarna kan nyttjas fritt inom beståndet.

Principen bygger på att byggnader med korta återbetalningstider, medfinansierar kostsamma åtgärder i problemfastigheter eller byggnader med stora moderniserings- och underhållsbehov. Dessa principlösningar är oftast en förutsättning för att vissa delar av ett fastighetsbestånd skall kunna åtgärdas.

Möjligheter för energitjänsteföretagen:

Genom energitjänsteprojekt får leverantörer möjlighet att verka inom fler delar av förädlingskedjan, och därigenom vidareutveckla sina företag. Marginalerna i energitjänsteprojekt är i princip lika de i konventionella entreprenader, men energitjänsteföretaget erbjuder oftast mer kvalificerade tjänster och garanterar dessutom själva energibesparingarna.

Den främsta drivkraften hos energitjänsteföretagen är därför oftast att nå en ökad affärsvolym samt etablera referenser och långsiktiga kundrelationer. Detta bedöms vara viktiga konkurrensfördelar på en energi- och fastighetsmarknad med ökat resultatfokus.

Ett typiskt energitjänsteprojekt

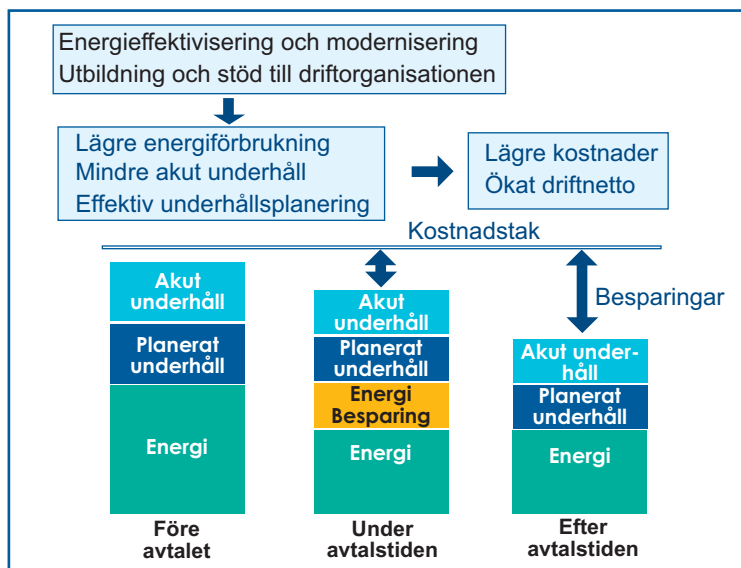
Nedan visas ett förenklat exempel på hur ett energitjänsteprojekt kan vara uppbyggt och fungera.

Utgångsläget:

Energikostnaderna har ökat till 25 MSEK/år
Av kostnads- och miljöskäl vill fastighetsägaren minska energianvändningen, och samtidigt frigöra resurser till upprustning av ålderstigna och underhållskrävande system, vilket hittills varit svårt att genomföra.

Möjligheter vid ett energitjänsteprojekt:

Energi för 6 MSEK/år kan sparas

Fastighetsägaren genomför en studie ang byggnadernas besparingspotential. Studien visar en besparingspotential på minst 6 MSEK/år, därutöver kan modernisering av systemen samt utbildning och stöd till driftorganisationen även minska underhållskostnaderna.

Total projektkostnad är 30 MSEK, men då endast mindre delar av åtgärderna går att genomföra med nuvarande personalresurser och budgetramar, söker fastighetsägaren samverka med ett energitjänsteföretag.

Genomförande av energitjänsteprojektet:

Ett avtal sluts mellan fastighetsägaren och energitjänsteföretaget avseende projektgenomförande, uppföljning och stöd till driftorganisationen. Besparingsgarantin är 6 MSEK/år och kostnaden på 30 MSEK finansieras via en finanspartner*. Fastighetsägaren betalar endast 6 MSEK/år, motsvarande besparingsgarantin, under 5 år, därefter tillfaller all besparing och anläggningarna fastighetsägaren.

En riskfri affär?

Alla affärsupplägg innehåller någon form av risk, men med en god planering och en genomtänkt upphandling ger energitjänsternas besparingsgarantier ett kostnadsneutralt och nära nog riskfritt genomförande för fastighetsägaren.

På kommande sidor visar vi hur det går till i praktiken

Vi är intresserade men hur gör vi?

Sex steg till en säker affär

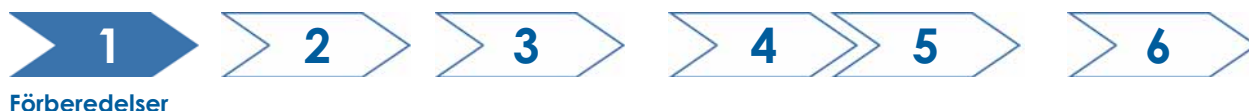
En säker affärsprocess går i steg

När en fastighetsägare vill nyttja Energitjänster för modernisering och energieffektivisering, bör man följa en stegvis process som säkerställer en stabil projektupbyggnad samt undviker framtida osäkerheter och risker.

Ovanstående sex steg sammanfattar de moment och aktiviteter som en fastighetsägare bör genomföra för att etablera en säker och lönsam energitjänsteaffär.

Utifrån fastighetsägarens vanligaste frågeställningar, beskrivs nedan varje processtegs innehåll och arbetsgång.

Är vi förberedda?

Intern planering och förberedelse

När en fastighetsägare vill gå vidare i diskussionerna med ett energitjänsteföretag eller förbereda ett eget förfrågningsunderlag, är det viktigt att fokusera på två frågeställningar:

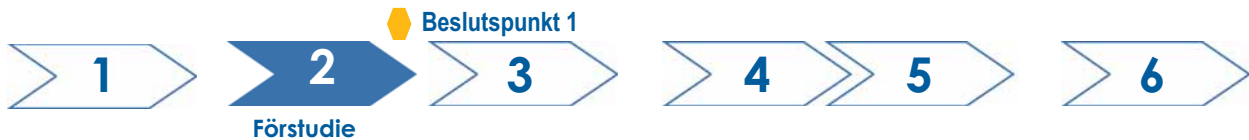
- Vilket är vårt nuläge och varför har vi behov av ett energitjänsteprojekt?
- Vad vill vi åstadkomma med energitjänsteprojektet och hur vill vi att det skall ske?

Genom att arbeta med dessa frågor, skapas en stabilare grund för det interna förberedelsearbetet, samtidigt som fastighetsägaren blir en säkrare och starkare part i det fortsatta arbetet.

Fyra viktiga steg i förberedelserna:

- 1 Informera och förankra målen med projektet hos beslutsfattare samt berörd personal och hyresgäster, för att undvika att osäkerhet och missförstånd försenar och försvårar projektutvecklingen
- 2 Studera byggnadsbeståndet ur ett helikopterperspektiv och försöka dela in beståndet i prioritetsgrupper baserat på tex verksamhet, ålder samt byggnadernas nuvarande status och åtgärdsbehov
- 3 Börja identifiera tillgänglig energistatistik och driftkostnader, involvera gärna ekonomi- och driftpersonal samt i vissa fall även hyresgäster och energileverantörer i förberedelsearbetet
- 4 Studera referenser, och tala med olika fastighetsägare som genomfört energitjänsteprojekt

Finns det potential?

Inför beslut om Förstudie:

Förstudier kan genomföras internt, via konsult eller genom energitjänsteföretag. Förstudiens uppgift är att studera om det finns en rimlig potential för ett energitjänsteprojekt i beståndet. För att kunna avgöra detta måste förstudien ges tekniska, ekonomiska och avtalsmässiga ramar.

Förstudien kan tex baseras på:

- Fastighetsägarens prioriteringar av systemval och driftteknisk modernisering
- Fastighetsägarens kända moderniseringsbehov i relation till besparingsmöjligheterna i beståndet
- Fastighetsägarens önskemål avseende investeringar, projektgenomförande och framtida driftansvar

Vid genomförande av Förstudie:

Förstudier omfattar oftast inte hela byggnadsbestånd, men för att ändå få en rimlig bild av besparingspotential och investeringsbehov är det viktigt att välja representativa byggnader.

Tänk på att:

- Inte bli detaljerad, utan ha ett strategiskt perspektiv baserat på byggnadernas moderniseringsbehov
- Vara öppen med egen information samt kommunicera förstudiens mål både internt och externt
- Söka fler besparingsområden än energi samt kombinationsmöjligheter med redan planerade projekt
- Göra en känslighetsanalys av besparingspotential och kostnadsbedömning innan man går vidare

Hur går vi vidare?

Beslutspunkt 1:

Efter förstudien görs en första bedömning om det finns tillräcklig besparingspotential i beståndet, i relation till bedömt investeringsbehov och fastighetsägarens ambitioner. Är svaret Ja, går man vidare och väljer en passande upphandlings- och genomförandeform.

Valet av upphandlingsform bör syfta till att skapa överskådlighet och minska fastighetsägarens risker. Därför rekommenderas upphandlingsformer som möjliggör förhandlingar och konstruktiv dialog med olika anbudsgivare. Detta är speciellt viktigt för energitjänsteprojekt som löper under flera år och dessutom innehåller ett antal olika samverkansområden och garantivillkor.

Offentliga fastighetsägare kan använda **Urvalsupphandling** och **Förhandlad upphandling**, se sid 11

Valet av genomförandeform bör i första hand baseras på ett tänkt projekts innehåll samt fastighetsägarens önskemål rörande samverkansformer och ansvarsfördelning. Då energitjänsteavtal oftast inte specificerar tekniska detaljer, utan i huvudsak reglerar genomförande, klimatkrav och garantivillkor, kan med fördel egna projektspecifika avtal användas. Vill fastighetsägaren ha ett administrativt stöd kan även modifierade versioner av olika standardavtal användas.

Användning av modifierade standardavtal:

- Vid fokus på fastighetsteknisk modernisering, kan delar av **ABT** och projektspecifika delar användas
- Vid fokus på drift- och underhållsåtgärder, kan delar av **ABFF** och projektspecifika delar användas
- Vid fokus på leverans av utrustning, kan delar av **NL/NLM** och projektspecifika delar användas

Beroende på typ av projekt och fastighetsägarens behov kan även olika standardavtal kombineras

Hur får vi bäst anbud?

Prekvalificering säkrar kvalitet och minskar risker

Oberoende av upphandlingsform samt om fastighetsägaren är offentlig eller privat bör upphandlingen ske i två steg och inledas med en prekvalificering.

Prekvalificeringen syftar dels till att identifiera lämpliga anbudsgivare genom annonsering och intresseanmälan, men även till att säkra kvalitet och minska risker vid ett framtida genomförande. Detta sker genom att intresserade energitjänsteföretag måste komplettera sina intresseanmälningar med olika former av företags- och projektspecifik information.

Prekvalificeringen ger bäst resultat om annonsen innehåller en beskrivning av projektet och dess mål, samt tydligt informerar om de krav, risker och möjligheter som projektet innebär för anbudsgivaren.

Fastighetsägaren bör kräva att en intresseanmälan kompletteras med:

- Erfarenhet och affärskoncept för aktuell typ av byggnader och projekt
- Kundreferenser med namngivna kontaktpersoner från liknande typ av projekt
- Finansiell och organisationell styrka för genomförande av aktuell typ av projekt
- Möjliga finansierings- och avtalsformer samt utformning av besparingsgarantier

Vad vill vi uppnå?

Upprättande av förfrågningsunderlag

Om prekvalificeringen visat på tillräckligt stort intresse, och erbjudandena överensstämmer med projektets mål, distribueras ett förfrågningsunderlag till de prekvalificerade företagen. Energitjänsteförfrågningar specificerar oftast inte tekniska detaljer, utan reglerar främst klimatkrav och besparingsgarantier samt ansvarsgränserna för projektgenomförande och drift. Vid upprättande av förfrågningsunderlag kan därför modifierade versioner av olika standardavtal, såsom t ex ABT, ABFF och NL/NLM användas.

Ett förfrågningsunderlag bör innehålla:

- En tydlig beskrivning av projektets mål, omfattning och utvärderingskriterier, offentliga enheter skall även vikta utvärderingskriterierna
- En tydlig beskrivning av hur energitjänsteprojektet kommer att upphandlas, tex upphandling direkt mot anbudsunderlag eller upphandling i steg. I en stegvis upphandling väljs en leverantör ut, men det avgörande beslutet om att genomföra projektet eller ej, baseras på en komplett detaljanalys
- Redovisning av anbudsförutsättningar i form av tillgängliga byggnads-, energi- och ekonomidata
- Krav på redovisning av relevanta kundreferenser med namngivna kontaktpersoner
- Krav på redovisning av projektspecifik genomförandemetodik och planerad projektorganisation
- Krav på redovisning av avtalsform med precisering av ansvar, besparingsgarantier och riskfördelning
- Krav på redovisning av besparingspotentialer och övriga mervärden i anbudet

Vem vill vi arbeta med?

Anbudsutvärdering, dialog och förhandling

Tydliga förfrågningsunderlag underlättar utvärdering av anbud. Men då Energitjänster till stor del baseras på samverkan där leverantören har en relativt stor frihet att utveckla olika lösningar för att möta beställarens krav, är det också vanligt att anbudsgivarnas förslag till avtalsformer, besparingsgarantier och riskfördelning skiljer sig åt.

För att tidigt reda ut oklarheter, bedöma risker och undvika senare tolkningstvister, är det viktigt att använda dialog och förhandling som konstruktiva verktyg i upphandlingen. Med dessa verktyg kan fastighetsägaren styra och vid behov anpassa projektet med bibehållen konkurrens. Dialog och förhandling bör vara etisk, och för LOU är det centralt att det inte introduceras nya utvärderingskriterier.

Dialog och förhandling bör omfatta:

- Klargörande av ev otydligheter i anbud samt bedömning av kvaliteten i kundreferenser
- Klargörande av förutsättningar och villkor samt ev osäkerheter i anbudets besparingspotentialer
- Klargörande och ev justering av leveransomfattning, besparingsgarantier samt ev finansiering
- Klargörande av vilka mervärden och övriga kostnadsreduktioner anbudsgivaren kan bidra till
- Klargörande och ev justering av samverkansformer, ansvarsfördelning och ekonomiska risker

Beslutspunkt 2:

Efter avslutad förhandling upphandlas ett energitjänsteavtal för genomförande i ett eller två steg.

Hur utformas projektet?

Projektutveckling

Anbudsförfarandet möjliggör oftast inte djupare utredningar och detaljsamordning mellan anbudsgivare och fastighetsägare. Därför krävs ofta en mer omfattande detaljanalys och projektutveckling innan fastighetsägaren kan ta det avgörande beslutet att genomföra projektet.

Projektutvecklingen skall i samråd utreda och fastställa:

- Den totala projektomfattningen, tekniska principlösningar samt kvalitets- och funktionskrav
- En samordnad tids- och genomförandeplan med ansvarsgränser för det praktiska driftarbetet
- Total besparingspotential för energianvändning och driftarbete samt övriga mervärden

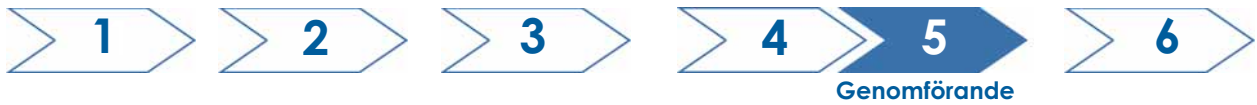
Fastighetsägaren bör kräva av energitjänsteleverantören att:

- Inhämta och analysera byggnadernas energistatistik och tariffer samt fastställa besparingspotentialer
- Säkerställa att besparingarna baserats på samordnade lösningar där klimat- och funktionskrav uppnås
- Säkerställa att system och metoder för uppföljning och redovisning av besparingsgarantier ingår
- Säkerställa att ansvarsfördelning mellan anbudsgivare, fastighetsägare och ev extern aktör är tydlig
- Säkerställa ekonomin genom att känslighetsberäkna besparingar och om möjligt säkra kostnader

Beslutspunkt 3: Om projektmålen kan nås, går processen vidare till genomförande

Hur genomförs projektet?

Från ord till handling

Projektgenomförande

Efter att projektutvecklingen klargjort detaljerna i avtalsvillkoren går projektet vidare till genomförande. Här skall energitjänsteleverantören genomföra de tekniska, administrativa och driftorienterade åtgärderna som sammantaget skall ge fastighetsägaren de garanterade besparingarna. För att säkra resultat och besparingar är det viktigt att både driftpersonal och hyresgäster involveras i genomförandet.

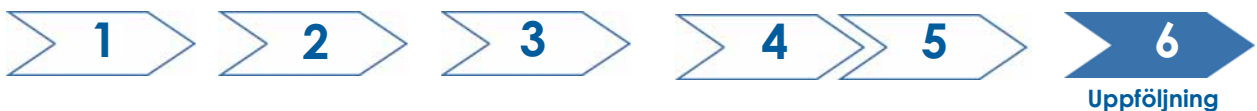
Energitjänsteleverantören ansvarar för att i samråd:

- Genomföra energieffektiviserings- och moderniseringsprojekt enligt tidplan
- Kontrollera och redovisa att ny funktionalitet samt överenskomna klimatkrav uppnås
- Succesivt kontrollera och redovisa att avtalets besparings- samt garantivillkor upprätthålls
- Överföra ny kunskap och utbilda fastighetsägarens driftorganisation, alternativt överta driftansvaret

Fastighetsägaren stödjer genomförandet med att:

- Ta en aktiv del i samordningen av projektet samt informera hyresgästerna om genomförandet
- Samordna åtgärderna med andra projekt för att minska kostnader och öka besparingarna
- Säkerställa att nya lösningar och driftstrategier införs i drift- och förvaltarorganisationen
- Säkerställa att det egna ansvaret för informationsspridning och garantiuppföljning efterlevs

Hur säkras besparingarna?

Säkerställande av besparingsgarantier

Efter genomförandet övergår projektet i en garantiuppföljningsfas. Uppföljningen skall säkerställa fastighetsägarens besparingsgarantier. Utöver den miniminivå på uppföljning som krävs för att upprätthålla garantierna, är det av ekonomiska skäl viktigt att anpassa uppföljningen till projektets och fastighetsägarens behov. Uppföljningen skall baseras på tydliga avtal avseende besparingsgarantier och kompensation till fastighetsägaren om garanterade besparingar ej uppnås.

Som miniminivå bör garantiuppföljningen omfatta:

- Månadsvis uppföljning och redovisning av garanterade och uppmätta besparingar
- Kvartalsvis genomgång av besparingsresultat kopplat till nyttjande och driftarbete
- Årsvis avstämning av besparingsgarantier samt ekonomisk uppföljning och reglering

Omfattningen av driftarbetet beror på om löpande drift inkluderats i avtalet eller ej

Fastighetsägaren stödjer uppföljningen genom att:

- Ta en aktiv del i projektuppföljningen samt informera hyresgästerna om besparingsresultaten
- Säkerställa att nya projekt harmoniseras med besparingsmål och avtalsförutsättningar
- Delta aktivt i uppföljningsmöten på både praktisk-, ekonomisk- och ledningsnivå

Energitjänster och LOU

Det största problemet med att handla upp Energitjänster under LOU, är den ogrundade uppfattningen att det är svårt.

Jan-Erik Falk

Samarbetsrådet för offentlig upphandling

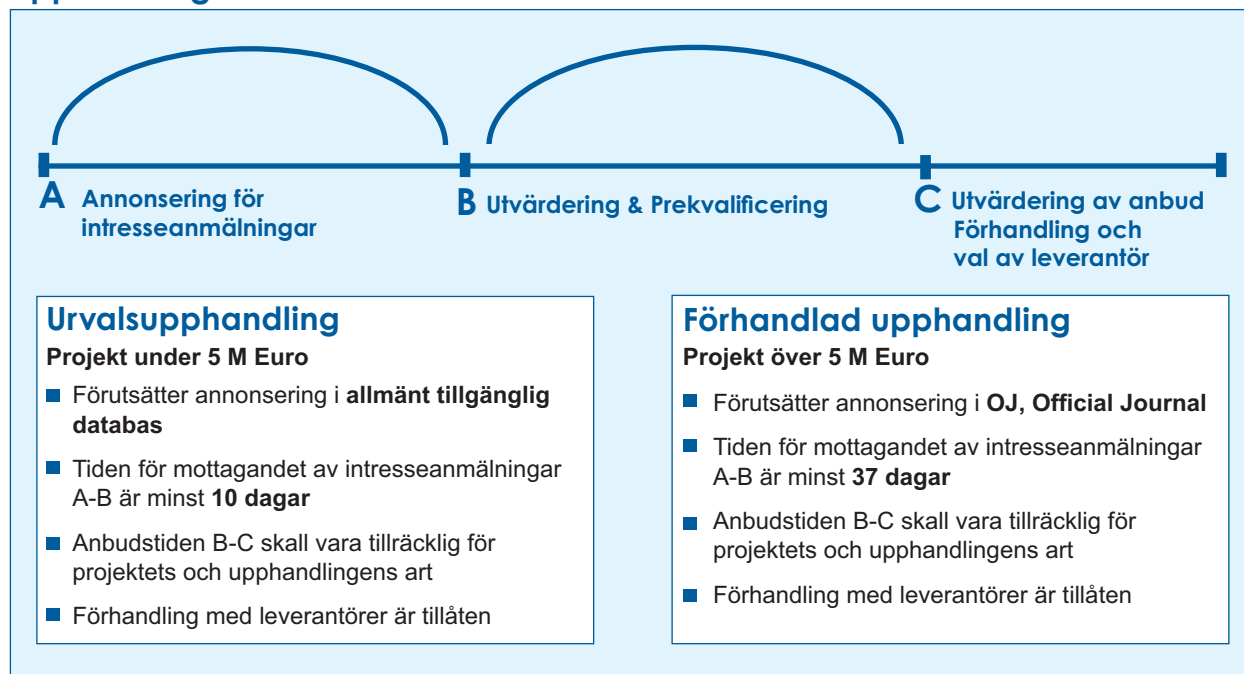
Energitjänster och LOU - Lagen om offentlig upphandling

Offentliga fastighetsägare måste följa LOU när de upphandlar energitjänsteprojekt. Dialogen med olika offentliga fastighetsägare visar dock att denna typ av projekt ofta upplevs som svåra att planera och upphandla. Men genom att följa de sex stegen i denna informationsbroschyr bör dock merparten av problemen kunna avhjälpas.

Offentliga fastighetsägare har flera upphandlingsformer att välja mellan, beroende på typ av projekt, dess storlek och ekonomiska risk. Enkla upphandlingar med tydlig omfattning och klarlagda avtalsvillkor, kan välja öppen eller selektiv upphandling. Men för merparten av energitjänsteprojekten bör istället urvalsupphandling eller förhandlad upphandling väljas.

Urvalsupphandling och förhandlad upphandling tillåter fastighetsägaren att förhandla med anbudsgivarna och möjliggör därmed en kostnadseffektivare upphandling. Upphandlingsmodellerna ger fastighetsägaren bättre möjligheter att, med bibehållen konkurrens, påverka projektutformningen samt klarlägga eventuella otydligheter och därigenom undvika framtida tolkningstvister.

Upphandling under och över tröskelvärdena

LOU-upphandling

Huvudregeln är att öppen eller selektiv upphandling skall tillämpas i första hand, speciellt vid upphandling över tröskelvärdet. Men LOU medger dock flera undantag från denna huvudregel. Urvalsupphandling kan alltid tillämpas under tröskelvärdet och förhandlad upphandling kan tillämpas då det är svårt att fastställa värdet på det som skall upphandlas, eller där arten av arbetena är förknippade med risker som inte medger en förhandsvärdering, vilket oftast är fallet vid upphandling av energitjänsteprojekt.

Energitjänster ur ett samhällsperspektiv

Energitjänster bör inte enbart ses som en möjlighet till garanterad drift- och energieffektivisering inom olika fastighetsbestånd, även om detta är en bärande del av samverkansmodellen.

Ett storskaligt och kvalitetsmedvetet svenskt användande av Energitjänster kan dessutom skapa synergieffekter och vinster inom flera andra områden, såsom t.ex. att:

- Effektivisera energianvändning och minska CO₂ emissioner utan ökade kostnader
- Frigöra personalresurser och nya investeringsmöjligheter inom nuvarande kostnadsramar
- Möjliggöra modernisering av offentliga fastighetsbestånd utan att belasta offentliga budgetar
- Öka sysselsättning och främja utveckling inom fastighetssektorn utan nya statliga bidrag
- Understödja ett kostnadseffektivt införande av energi- och byggnadsrelaterade EU-direktiv

Denna publikation är upprättad i dialog och samverkan med:

- Energimyndigheten
- Energikontor Sydost (representanter för FSEK)
- Sveriges Kommuner och Landsting
- Fastighetsägarna Sverige
- Svenskt Näringsliv
- Byggherreforum
- WSP Environmental, EPEC-projektet
- BELOK, Beställargruppen för lokaler via WSP

Supported by the
European Commission under the
Intelligent Energy - Europe
Programme

Mer information finner ni på:

www.eurocontract.net
www.energitjanster.se
www.epec.se
www.stem.se

Har ni frågor eller vill diskutera energitjänsteprojekt, kontakta:

Anna Forsberg, Energimyndigheten 016 - 544 20 00
anna.forsberg@stem.se

Manuel Swärd, Energikontor Sydost 0470 - 72 33 20
manuel.sward@energikontor-so.com